

СКРИПНИК ТЕТЯНА ОЛЕКСІЇВНА

Скрипник Тетяна Олексіївна (19.01.1923, м. Лисянка Черкаської обл. – 20.01.2002, Харків) – український бібліотекознавець, книгознавець, викладач Харківської державної академії культури (ХДАК), кандидат історичних наук.

Народилася у селянській родині. Після закінчення місцевої середньої школи у 1940 р. вступила до Харківського планово-економічного інституту. Введення плати за навчання змусило залишити інститут (батьки-колгоспники не мали змоги оплатити навчання). Вступила на курси піонервожатих та вчителів фізкультури у м. Черкаси.

У 1941 р. з початком війни на території СРСР разом із родичами евакуювалася на Урал у м. Березняки (неподалік від Солікамська, поблизу Полярного кола). Працювала у воєнізованій охороні азотно-тукового комбінату. Згодом сім'я переїхала до Сибіру (Кузбас) у м. Осинники (нині Кемеровська обл.), де Тетяна Олексіївна навчалася на рахівника і працювала чорноробом на шахті.

У червні 1943 р. була призвана до лав Червоної армії. Після закінчення у 1944 р. Ярославського інтендантського училища у званні молодшого лейтенанта направлена на посаду начальника спецчастини штабу тилу військ 1-го Білоруського фронту.

Після демобілізації у 1946 р. поступила на III курс бібліотечного відділення Тербовлянського технікуму культпрацівників (Тернопільська обл.). У 1947 р. закінчила заклад з відзнакою і в числі 5% випускників була направлена на навчання до Харківського державного бібліотечного інституту (ХДБІ). Одночасно поступила на заочне відділення історичного факультету Харківського державного університету. Поєднувати навчання у двох закладах вищої освіти було дуже важко, тому довелося відмовитися від

навчання в університеті. Та згодом свою педагогічну і наукову діяльність вона пов'язала саме з історією.

У 1951 р., отримавши диплом з відзнакою, була залишена викладачем кафедри бібліотекознавства ХДБІ. Розробляла і викладала навчальні курси: «Історія книги», «Історія української книги» (в якому особлива увага приділялася відновленню правдивої історії книговидавничої справи України), «Основи книгознавства».

У сфері її наукових інтересів були історія видавничої справи та поліграфії, історія преси. Численні публікації з цих проблем з'являються в «Учених записках» ХДБІ, згодом науково-методичному збірнику «Бібліотекознавство і бібліографія», Українському історичному журналі, тижневику «Друг читача».

Багато статей науковиці опубліковано також в союзних виданнях: «Книга. Исследования и материалы», «Книжная торговля. Исследования и материалы», «Книговедение. Энциклопедический словарь». Творчі пошуки Т. О. Скрипник завершилися захистом кандидатської дисертації, присвяченої історії книговидавничої справи в Україні у 1917–1920 рр.

У 1969 р. на засіданні вченої ради Харківського державного університету ім. О. М. Горького (нині Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна) Т. О. Скрипник отримала ступінь кандидата історичних наук. Того ж року вона очолила кафедру книгознавства, яка була щойно створена при Харківському державному інституті культури (ХДІК, нині ХДАК). Протягом 1969–1975 рр. була організатором і керівником кафедри: формувала викладацький склад, створювала програми курсів, готувала навчально-методичну документацію. З 1976 р. – доцент кафедри бібліографознавства та книгознавства.

Паралельно з дослідженням книгознавчих проблем Т. О. Скрипник розробляла й бібліотекознавчі теми. Редагувала навчальний посібник «История библиотечного дела на Украине (1917–1932 гг.)», була автором

одного з розділів. Посібник отримав схвальні оцінки бібліотечної спільноти України, Радянського Союзу та зарубіжжя.

З доповідями книгознавчого напрямку виступала на союзних і республіканських конференціях, сесії ІФЛА в Софії.

Була членом Ради з координації науково-дослідної роботи в галузі бібліотекознавства, бібліографії та історії книги при Міністерстві культури УРСР, працювала у проблемній комісії при ЦНБ АН УРСР (нині Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського), редколегії міжвідомчого науково-методичного збірника «Бібліотекознавство і бібліографія», була керівником науково-дослідної роботи студентів інституту, підтримувала професійні зв'язки з викладачами Карлова університету в Празі.

Нагороджена орденами і медалями за участь у Другій світовій війні та успіхи в роботі.

Пішла з життя у 2002 році.

Праці

1. Скрипник Т. О. Книжкові видавництва Радянської України у відбудовний період (1921–1925 рр.) // Уч. зап. / Харків. держ. бібл. ін.-т. Харків, 1960. Вип. 4 : Питання бібліотекознавства та бібліографії. С. 107–133.
2. Скрипник Т. О. Півстоліття улюбленій справі : [Н. Я. Фрідьєва] // Соц. культура. 1966. № 2. С. 43.
3. Скрипник Т. О. Початковий період видавничої діяльності Всевидаву України (1918–1920 рр.) // Бібліотекознавство та бібліогр. : зб. ст. Харків, 1965. [Вип.] 1. С. 134–146.
4. Скрипник Т. О. До історії радянської преси (1918–1920 рр.) // Укр. іст. журн. 1970. № 7. С. 88–91.
5. Скрипник Т. О. Історія книги : учб.-метод. посіб. / Харків. держ. ін.-т культури. Харків, 1973. 120 с.

6. Скрипник Т. О. Становлення видавничої системи в Українській РСР // Теорія та історія радянської книги на Україні : зб. наук. пр. Київ, 1983. С. 66–82.
7. Скрипник Т. А. Библиотечное дело на Украине в период развертывания социалистической реконструкции народного хозяйства (1926–1932) // История библиотечного дела на Украине (1917–1932 гг.) : учеб. пособие. Харьков, 1975. С. 126–207.
8. Скрипник Т. А. Основы книговедения : учеб.-метод. пособие. Харьков, 1980. 178 с.
9. Скрипник Т. А. Кооператорская книжная торговля на Украине (1918–1941 гг.) // Книжная торговля. Исследования и материалы. 1977. Сб. 4. С. 139–163.
10. Скрипник Т. А. «Благотворительное общество издания общепользовных и дешевых книг» // Книговедение : энцикл. слов. Москва, 1982. С. 81.
11. Скрипник Т. А. «Книгоспілка»: Книгоиздательское и книготорговое объединение Украины (1922–1932 гг.) // Книга. Исследования и материалы. Вып. XXXXII. Москва, 1981. С. 138–162.

Джерела

1. Архів ХДАК. Скрипник Т. О. Особова справа.
2. Самійленко Т. Книгознавець, бібліотекознавець, педагог. До 75-річчя Тетяни Олексіївни Скрипник // Вісн. Кн. палати. 1998. № 5. С. 30–31.
3. Друковані праці викладачів та співробітників Харківської державної академії культури (1947–1998) : бібліогр. покажч. Ч. 1 / Харків. держ. акад. культури ; [уклад.: С. В. Євсеєнко та ін. ; за ред. І. О. Вовченко та ін. ; відп. за вип. Л. П. Семененко]. Харків : ХДАК, 2000. С. 276–278.

Ковальчук Галина Дмитрівна

Статтю створено 30.04.2025